

Samenvatting

Evaluatie Communicatieplan

0 - Meting 2005/2006

Waarom activiteiten gericht op vmbo bouwtechniek?

Werkgevers en werknemersorganisaties in de bouw- en houtnijverheid hebben een gezamenlijk belang: de gekwalificeerde instroom van gediplomeerde leerlingen in de bouw- en houtrichting in de bedrijfstak bevorderen. Uit CFI-cijfers blijkt dat in vijf jaar tijd het aantal leerlingen vmbo Bouwtechniek 18% is gedaald (bron: CFI cijfers). Deze sterke afname doet zich bij andere richtingen minder of niet voor. Enkele jaren geleden is het project ToekomstPas opgezet. Bij het project lag het accent op "binding" van derde en vierdejaars leerlingen aan de reeds gekozen sector Bouwtechniek. Evaluaties en het dalend aantal leerlingen Bouwtechniek hebben geleid tot nieuwe inzichten en herformulering van doelstellingen. Bevorderen van gekwalificeerde uitstroom in de bouw en hout sector begint niet bij het stimuleren en binden van derdejaars leerlingen maar veel eerder. Zonder een verbeterde instroom kan de uitstroom nauwelijks toenemen. Daarom is de focus verschoven van derde en vierdejaars leerlingen naar tweede en derdejaars leerlingen. De aanpak is gebundeld in het Communicatieplan vmbo Bouwtechniek waarmee in oktober 2005 is gestart.

Waarom een onderzoek en waar bestaat het uit?

De werkgroep communicatie vindt het belangrijk dat het Communicatieplan systematisch wordt geëvalueerd. Deze evaluatie sluit op een aantal punten aan bij de eerdere ToekomstPas metingen. De evaluatie is een nulmeting voor de peiling onder vmbo leerlingen en medewerkers kenniscentra, maar voor het doorstroomonderzoek en het onderzoek onder docenten bouwtechniek is het een vervolgmeting. Om zicht te krijgen op de door leerlingen ontvangen voorlichting, de waardering er van en mogelijke invloed op sector/richting keuze is voor zowel tweede als derdejaars leerlingen een compacte vragenlijst opgesteld.

Hoe ontwikkelt het leerlingaantal zich binnen het vmbo naar de verschillende sectoren?

Het totaal aantal leerlingen in het vmbo (derde en vierde leerjaar samen) stabiliseert zich in schooljaar 2005/2006. De sector Zorg en Welzijn kent een groei van 3%, Techniek en Landbouw krimpen met -1% en de sector Economie neemt af met -3%.

Binnen de richting Bouwtechniek neemt het aantal leerlingen evenals in voorgaande jaren nog steeds af. Toch is er sprake van enige verbetering. In de twee voorgaande jaren was er telkens sprake van een afname van -8%. Dit jaar is de afname terug gelopen tot -4%. De afname van het aantal leerlingen Bouwtechniek moet vooral worden gezocht bij de basisberoepsgerichte leerweg. Het aantal leerlingen kaderberoepsgerichte leerweg blijft door de jaren heen stabiel.

kalenderjaar	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
aantal leerlingen Bouwtechniek	14.826	15.125	14.392	13.221	12.188	11.666
t.o.v voorg. Jr.	-----	+ 2%	- 5%	-8,1%	-7,8%	-4,3%
t.o.v 00/01	100%	+ 2%	- 3%	-11%	-18%	-21%
Aantal leerlingen KBL	Niet bekend	Niet bekend	3.234	3.187	3.086	3.153

tabel 2.1 Aantal leerlingen Bouwtechniek door de jaren heen 3^e + 4^e leerjaar te samen (bron: CFI)

Hoe ziet de doorstroom van derdejaarsleerlingen naar vierdejaars leerlingen eruit?

Voor het bepalen van doorstroming hebben we grotendeels gebruik gemaakt van CFI-data. Het aantal derde jaarsleerlingen Bouwtechniek dat naar het vierde leerjaar doorstroomt blijkt door de jaren heen een constant percentage te zijn.

Het percentage ligt vanaf 01 / 02 tot 04 / 05 telkens tussen de 85 en 87%.

Percentage 3 ^e jaars Bouwtechniek door naar 4 ^e jaar	3 ^e jr 00/01 4 ^e jr 01/02	3 ^e jr 01/02 4 ^e jr 02/03	3 ^e jr 02/03 4 ^e jr 03/04	3 ^e jr 03/04 4 ^e jr 04/05	3 ^e jr 04/05 4 ^e jr 05/06
	91%*	85%	86%	88%	87%

tabel 2.7 Doorstroming van 3^e naar 4^e leerjaar Bouwtechniek (bron CFI)

Hoe ziet de uitstroom van cohort 04 / 05 er uit als het gaat om gekwalificeerde uitstroom naar de bouwnijverheid en vervolgoedingen?

De gekwalificeerde uitstroom naar bouwnijverheid richting vervolgoedingen was vorig jaar voor cohort 03 / 04 67%. Dit jaar komen we voor cohort 04 / 05 uit op 70%, wat dus een toename is van 3%. Toch is er duidelijk sprake van een procentuele toename in gekwalificeerde uitstroom naar vervolgoedingen in de bouwnijverheid.

Als het onderscheid wordt gemaakt tussen binnen de bouw blijven (al dan niet lerend) en daar buiten treden, loopt het percentage leerlingen Bouwtechniek wat binnen de bouw blijft de laatste twee jaar op van 76% naar 80%. Ergo de sector weet erg veel leerlingen na het behalen van het diploma Bouwtechniek binnen de bouw te houden.

De uitstroom gegevens worden niet centraal en op gezette tijden geregistreerd. Momenteel is het zelf verzamelen van uitstroomgegevens via scholen de enige manier om zicht te krijgen op de uitstroom van leerlingen. Even als bij vorige evaluaties zijn alle scholen, die lid zijn van het Platform, benaderd met de vraag of zij een uitstroom-formulier willen invullen.

72 van de 229 aangeschreven scholen heeft dit gedaan. Dit is een zeer goede respons in vergelijking met eerdere jaren.

Wat is de afgelopen zes jaar de omvang van de afdeling bouwtechniek?

Omvang afdeling Bouwtechniek	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
1 - 25 Iln	10%	11%	12%	18%	19%	23%
26 - 50 Iln	41%	40%	39%	35%	41%	45%
51 - 75 Iln	27%	24%	25%	28%	24%	16%
76 – 100 Iln	11%	13%	12%	9%	9%	7%
100 Iln en meer	11%	13%	11%	10%	7%	8%
Totaal	100% (n=255)	100% (n=254)	100% (n=249)	100% (n=243)	100% (n=239)	100% (n=232)

tabel 2.6 Ontwikkeling van omvang afdelingen Bouwtechniek (3^e + 4^e leerjaar samen)

De omvang van de afdeling Bouwtechniek neemt sinds 2001/2002 af. Die trend zet zich voort in het schooljaar 05/06. Langzaam maar zeker krimpen de afdelingen Bouwtechniek terwijl het aantal scholen met een afdeling Bouwtechniek ook vermindert (van 255 in 00/01 naar 232 in 05/06).

Welke voorlichting hebben vmbo leerlingen Bouwtechniek ontvangen?

Op het vmbo heeft tweederde van alle leerlingen praktische sector oriëntatie (PSO) ontvangen. Vervolgens heeft 71% van hen specifieke PSO over Bouwtechniek gehad. De folder "Kies Bouwtechniek" is door 18% van de leerlingen ontvangen. 28% van de leerlingen geeft aan dat een docent tijdens de les aandacht heeft besteed aan leren en werken in de bouw. Misschien hebben docenten op dit vlak meer handreikingen nodig. 19% van de leerlingen heeft de site van het Platform inmiddels bezocht. Het feit dat 81% de site niet heeft bezocht ligt vooral hierin dat men het adres niet kent. Bijna alle leerlingen hebben de beschikking over een internet aansluiting. De distributie van de folder en het promotiemateriaal + info over de website verloopt via docenten. Het is duidelijk dat die lijn nog onvoldoende functioneert.

Tenslotte blijkt van de ondervraagde derdejaarsleerlingen Kaderberoepsgerichte leerweg (KBL) 26% het KBL leermiddel kent. Van de 12% leerlingen die er gebruik van maken heeft 57% nu een beter beeld van de vervolgmogelijkheden. Het product werkt, maar bereikt een beperkt aantal leerlingen.

Wat was de bruikbaarheid/ kwaliteit van de verkregen voorlichting Bouwtechniek?

Het oordeel over de bruikbaarheid van de voorlichting is afhankelijk van de uiteindelijke sector en richtingkeuze van een leerling. Als leerlingen kiezen voor Bouwtechniek zijn zij positief over de verkregen voorlichting Bouwtechniek. Ook leerlingen die een andere richting binnen Techniek kiezen zijn redelijk positief over deze voorlichting. Leerlingen die een andere sector kiezen geven aan weinig aan de voorlichting Bouwtechniek te hebben gehad.

Was het voldoende voorlichting, wat kan er inhoudelijk gezien beter?

Bijna driekwart van alle leerlingen zegt voldoende voorlichting over de richting Bouwtechniek te hebben gehad. Als het gaat om zaken die beter en/of anders kunnen noemen tweedejaars leerlingen: informatie over “werken in de bouw” en “eerder voorlichting geven”. Tweedejaars leerlingen zijn nog bezig met vragen als “Wat kun je nu met zo’n opleiding in de praktijk”. Voor derdejaars leerlingen is dat al veel duidelijker. Zij hebben meer behoefte aan informatie omtrent vervolgoopleidingen in de bouw.

Hoe komen leerlingen tot een sectorkeuze en welke rol speelt de voorlichting daarbij?

Uit de peiling onder vmbo leerlingen blijkt dat jongens aan het einde van het tweede jaar hoofdzakelijk Techniek kiezen (82%). Meisjes kiezen vooral voor Zorg en Welzijn (87%). Welgeteld 1 meisje kiest wel voor Techniek. Gegeven de keus voor Techniek, hoeveel leerlingen kiezen dan voor Bouwtechniek? Het blijkt op de onderzochte scholen, allen met een afdeling Bouwtechniek, 44% te zijn. 71% van alle leerlingen weet al bij aanvang van de opleiding welke sector/richting hij/zij gaat volgen. Deze leerlingen wijken niet meer van deze keus af. Voor jongens ligt dat percentage op 69% en bij meisjes op 83%. Zo’n 17% van de meisjes verandert tijdens de eerste twee jaar van het vmbo haar sectorkeuze. Als leerlingen al wisselen, doen zij dat vaak binnen hun oorspronkelijke sectorkeuze. Zo wisselen leerlingen wel bijvoorbeeld binnen de sector Techniek maar nauwelijks tussen Techniek en Welzijn en Zorg of Landbouw. Op de vraag of er tijdens het maken van de keuze tenminste gedacht is aan Bouwtechniek antwoordt 43% neen, nooit overwogen. Het percentage meisjes wat dit zegt is 95%!

Er zijn drie belangrijke zaken die meespelen bij het kiezen van een sector. Ten eerste is dat “interesse in de richting”, ten tweede “past goed bij mij” en als derde “gesprekken met ouders/verzorgers en kennissen”. Dit laatste speelt voor meisjes een veel belangrijker rol dan voor jongens. Ruim de helft van alle leerlingen die Bouwtechniek hebben gekozen geeft aan dat “het hebben van familie die in de bouw werkzaam is” heeft meegespeeld bij de sectorkeuze. Voorlichting heeft bij een kwart van alle leerlingen invloed gehad op de sectorkeuze.

Bovenstaande laat zien hoeveel leerlingen bij aanvang van hun opleiding al een vaststaande keus voor een sector en richting hebben gemaakt. 29% (31% jongens en 17% van de meisjes) staat tijdens de opleiding nog open voor mogelijke andere keuzes. Dit bepaalt de speelruimte voor het Platform vmbo Bouwtechniek om door middel van voorlichting leerlingen te winnen voor Bouwtechniek. Tevens is het dus van het grootste belang zo vroeg mogelijk te beginnen met voorlichting, eigenlijk al voor aanvang van het vmbo. Hiermee wordt het belang van het voorlichtingspakket Kies Kader voor de basisschool onderstreept.

Wat is het imago van Bouwtechniek bij aanvang van de opleiding en na twee/drie jaar?

Eenderde van alle leerlingen denkt bij aanvang van het vmbo positief over werken en leren in de bouw. Echt negatief is op dat moment een kleine kwart. Na twee jaar is men toch wat positiever tegen de bouw aan gaan kijken. Dit blijken de leerlingen te zijn die eerst neutraal scoorden. Met ander woorden: de groep leerlingen die in beginsel negatief is over de bouw blijft dat, ook na twee jaar.

Op de vraag hoe positief leerlingen denken over Bouwtechniek *aan het begin van het derde jaar* kunnen we kort zijn, 77% is positief tot zeer positief en 21% is neutraal. Slechts 2% is ronduit negatief. Dit blijken de leerlingen te zijn die bij de vraag naar de redenen hun sectorkeuze hebben aangegeven “was het makkelijkst of kon niet anders”. Dit beeld is einde derde jaar niet veranderd.

Welke plannen hebben de vmbo leerlingen Bouwtechniek na het behalen van hun diploma? Gaat men verder in de bouwnijverheid, lerend dan wel werken of besluit men een andere kant op de gaan?

Ruim 71% van de derdejaars leerlingen denkt na het behalen van het diploma door te gaan in de Bouwtechniek. 21% twijfelt, weet het nog niet en 6% zegt nu al te weten dat zij zullen overstappen. Deze cijfers komen aardig overeen met de gegevens die docenten aanleveren als het gaat om doorstroming.

Hoeveel scholen waren op de landelijke dag vertegenwoordigd en hoeveel docenten hebben regiobijeenkomsten van het Platform bezocht? Hoe worden de landelijke dag en regiobijeenkomsten gewaardeerd?

Op de Landelijke dag van het Platform vmbo-bouwtechniek was 57% van de scholen vertegenwoordigd. Het streefcijfers van minimaal 65% en optimaal 75% is hiermee niet gehaald.

Het percentage docenten wat de landelijke dag heeft bezocht lag tussen de 60 en 74% wat het streefcijfer dichterbij nadert. Precieze percentages zijn niet bekend, omdat we een inschatting hebben moeten maken van het aantal docenten. De twee regiobijeenkomsten dit jaar kennen een opkomst van ongeveer 47% en 42% van alle docenten.

Docenten die de vorige landelijke dagen hebben bezocht waarderen deze met een 7,9.

De regiobijeenkomsten krijgen gemiddeld genomen een 7,4.

Hoeveel docenten gebruiken de verschillende Platformproducten en wat is de waardering?

Het meest wordt gebruik gemaakt van de regiobijeenkomsten, de nieuwsbrief en het promotiepakket "Kies bouwtechniek". Daarna volgen de voorlichtingsproducten "Kiezen voor Kader" en de PSO-box. Het digitale leermiddel wordt minder vaak gebruikt, evenals producten van de Leerwerkhuis box. Waarschijnlijk heeft dit alles te maken met het feit dat de twee laatste didactische middelen zijn die niet altijd even makkelijk in het lesprogramma van een docent zijn in te passen. Het minimale streefcijfer van 60% is dan ook te hoog ingezet.

De waardering voor de verschillende Platformproducten ligt tussen de 6,8 en 7,9. Het streefcijfer voor PSO, KBL en Leerwerkhuis was minimaal een 7. Dat is dus merendeels gehaald.

Wat is de bekendheid van het Platform vmbo Bouwtechniek en haar producten onder buitendienst medewerkers van de kenniscentra BouwHoutcluster?

Streefcijfer tevoren was dat 90% van de medewerkers de producten en voorlichtingsmaterialen van het Platform kent. Dat is niet het geval. Gemiddeld kennen de medewerkers zes van de elf producten.

62% van de medewerkers bezoekt soms of nooit bijeenkomsten van het Platform. 54% van de medewerkers maakt deel uit van een overleg tussen vmbo en mbo. Interessant gegeven is dat 38 medewerkers op 360 scholen voorlichting geven.

Aanbevelingen aan de werkgroep Communicatie van het Platform vmbo Bouwtechniek

- Herhalen van het doorstroom onderzoek inclusief prognose deel docenten;
- onderzoek onder vierdejaars vmbo leerlingen Bouwtechniek naar toekomstplannen incl. beweegredenen/ motivatie ;
- uitstroomcijfers van andere sectoren verzamelen door contact op te nemen met Stichting Platforms (hoe doet de uitstroom Bouwtechniek het ten opzichte van andere richtingen?);
- herhalen vmbo2 en vmbo3 leerlingonderzoek met accent op keuzegedrag in relatie tot verkregen voorlichting, aangevuld met vmbo4 leerling onderzoek;
- een plan van aanpak ontwikkelen om het voorlichtingspakket Kies Kader op meer basisscholen uit te zetten;
- voorlichting nog beter laten aansluiten bij fases in het keuzeproces van de leerling, dus accent bij tweedejaars leerlingen wat meer op mogelijkheden/werk die de richting Bouwtechniek geeft, voor derdejaars leerlingen accent meer op "doorleren in de bouw";
- een zodanige aanpak bedenken dat docenten optimaal doorgeefluik zijn van de producten voor leerlingen. Te denken valt aan het optimaal faciliteren van docenten waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende fases in het keuzeproces van leerlingen;
- om meisjes te interesseren voor Bouwtechniek dient een gerichte seksespecifieke voorlichting over Bouwtechniek te worden opgezet, Deze voorlichting dient zo vroeg mogelijk te worden gegeven, het liefst al in groep 8 op de basisschool;
- website vmbo-bouwtechniek rechtstreeks onder de aandacht van leerlingen brengen.
- structurele aanpak om Platformproducten in de markt te zetten waardoor een hoger gebruik wordt gerealiseerd, bijvoorbeeld van PSO producten, de Leerwerkhuisbox en het digitale leermiddel KBL. Te denken valt aan gerichte voorlichting en een helpdesk.
- plan van aanpak ontwikkelen om de scholen die niet zijn vertegenwoordigd op de landelijke dag en de regiobijeenkomsten te interesseren voor deze bijeenkomsten.
- In het najaar een of meerdere (per regio) workshops organiseren voor buitendienstmedewerkers met expliciete tekst, uitleg en proeven aan de producten van het Platform.
- Dankzij het inzetten van de enquête op de workshop voor kbb medewerkers op de landelijke dag was er 100% respons van de daar aanwezige mensen. Dit is voor herhaling vatbaar.

Voor meer informatie over de activiteiten van de werkgroep Communicatie Platform vmbo Bouwtechniek kunt u contact opnemen met de projectleider, mevrouw H. Offenbergh, h.offenbergh@fundeon.nl